

ANEKS NR 1
DO PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI
MIASTA MORĄGA NA LATA 2008 – 2015

Zleceniodawca:
Burmistrz Miasta Morąga

ZESPÓŁ AUTORSKI:	
Mgr inż. Monika Jabłońska tel. kom. 0609 789 098	
Mgr inż. Paweł Jabłoński tel. kom. 0695 202 134	
KOORDYNATOR:	
Inż. Dariusz Niedziela	

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.....	3
3. Istniejący stan środowiska w odniesieniu do oceny stanu środowiska w aspekcie dotyczącym gospodarki odpadami.....	15
4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody.....	17
5. Wpływ planowanych prac remontowych na dziedzictwo kulturowe miasta Morąg.....	19
6. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu.....	19

1. Wprowadzenie

Niniejszy Aneks nr 1 do Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Morąga na lata 2008 - 2015, zawiera uzupełnienie tekstu prognozy w zakresie określonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo RDOŚ-28-WOOS-6613-01-039/09/MT z dnia 19-05-2009r.).

2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

Cele, zadania i sposoby realizacji zadań określonych w projekcie LPR należy rozpatrywać w kontekście dokumentów opracowywanym na poziomie międzynarodowym unijnym i krajowym, a także na poziomie regionalnym i lokalnym, określających m.in. preferowane kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego oraz uwarunkowania realizacyjne wynikające z przyjętych celów polityki społecznej, gospodarczej i przestrzennej, zgodnie z zasadą zrównoważonego i trwałego rozwoju.

2.1. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015 przyjęta przez Radę Ministrów w listopadzie 2006r. jest obecnie podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety rozwoju społeczno – gospodarczego oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Uchwalono ją przyjmując, że będzie to dokument nadrzędny, określający wieloletnią wizję strategicznego rozwoju społeczno – gospodarczego kraju, stanowiący punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i dokumentów opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

W związku z powyższym w hierarchii dokumentów programowych określających podstawy opracowywania i realizacji projektu Programu, należy Strategię Rozwoju Kraju rozpatrywać w pierwszej kolejności.

Celem głównym realizacji postanowień Strategii jest: podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. Przedstawiona w dokumencie wizja rozwoju Polski realizowana ma zostać poprzez szereg działań, planowanych do podjęcia w latach 2007 – 2015, w ramach wskazanych, głównych priorytetów:

1. wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
2. poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
3. wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
4. budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
5. rozwój obszarów wiejskich,
6. rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Zgodnie z zapisami Strategii, w ramach zadań LPR realizowane mają być działania związane z modernizacją i rozbudową infrastruktury, służące zwiększeniu konkurencyjności działalności prowadzonej przez przedsiębiorców oraz podniesieniu standardu życia obywateli i osiągnięcie europejskiego poziomu cywilizacyjnego. Wspieranie procesów inwestycyjnych uwzględniające obecny i przyszły stan środowiska, ma służyć rozwojowi gospodarczemu i społecznemu zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju.

Zadania określone w analizowanym projekcie Programu należy uznać za w pełni spójne z określonymi w Strategii priorytetami i wpisujące się w osiąganie celów strategii Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015.

2.2. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016.

Podstawowym dokumentem w Polsce w zakresie ochrony środowiska jest Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012, z perspektywą do roku 2016. Określa on cele i zadania o charakterze systemowym ważne dla stworzenia warunków do wykonywania ustaleń w zakresie ochrony środowiska. Jednym z jej celów strategicznych jest doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów. Kolejnym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Dlatego też bardzo ważny staje się udział społeczeństwa, w szczególności organizacji ekologicznych, w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, w opiniowaniu projektów aktów prawnych, a także projektów finansowanych ze środków publicznych, w tym przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej.

Zadania określone w analizowanym projekcie Programu są zgodne z celami określonymi w wyżej wymienionym dokumencie. Działania przewidziane w sferze społecznej pozwolą na spełnienie postawionych wymagań przez zwalczanie patologii społecznej i przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

2.3. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, Plan gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2007 – 2010.

Ustalenia projektowanego dokumentu LPR wpisują się w założenia określone w dokumentach opracowywanych na poziomie krajowym i regionalnym w zakresie Gospodarki Odpadami poprzez.:

- 1) Krajowy Planu Gospodarki Odpadami mówiący o.:

- Tworzeniu i udziale gmin w strukturach ponadgminnych dla realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów (zgodnie z wyznaczonymi regionami w wojewódzkich planach gospodarki odpadami),
- Tworzeniu regionalnych systemów gospodarki odpadami komunalnymi,
- Konieczności wprowadzenia mechanizmów wspomagających funkcjonowanie istniejących i nowo tworzonych systemów zbierania odpadów oraz ich odzysku i unieszkodliwiania; w tym prowadzenie ciągłych akcji edukacyjno – informacyjnych dotyczących konieczności włączenia się mieszkańców w system selektywnego zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych; uświadamianie zagrożenia dla zdrowia, jakie wiąże się z oddziaływaniem niewłaściwie zagospodarowanych odpadów niebezpiecznych,
- Konieczności realizacji zadań w zakresie zbierania odpadów i ich odzysku lub unieszkodliwiania przy założeniu stałego generowania odpadów, szczególnie komunalnych. Konieczne jest podniesienie efektywności ich selektywnego zbierania, inaczej bowiem odpady te trafią na składowiska, których pojemność nie przewiduje przyjmowania wszystkich odpadów. Może wystąpić sytuacja, że odpady będą usuwane do środowiska w sposób niekontrolowany. Jest to największe zagrożenie, dlatego bezwzględnie należy dążyć do ograniczenia ilości składowanych odpadów,
- Konieczności przeprowadzenia analiz przy lokalizacji instalacji przerobu odpadów z uwzględnieniem potencjalnych możliwości oddziaływania na obszary, gdzie przebywają ludzie lub na obszary chronione.

2) Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2007 – 2010 mówiący o.:

- Minimalizacji ilości powstających odpadów i zmniejszaniu ich toksyczności,
- Rozwoju segregowania odpadów oraz wzroście selektywnego zbierania odpadów,
- Konieczności budowy regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów komunalnych, obejmujących instalacje do biologicznego przekształcania odpadów,
- Eliminacji odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych,
- Sukcesywnym likwidowaniu nielegalnych „dzikich wysypisk” odpadów,
- Edukacji ekologicznej,
- Konsekwentnym i skutecznym egzekwowaniu przepisów prawa.

2.4. Narodowa Strategia Gospodarki Wodnej

Głównym celem aktualnie obowiązującej Strategii przyjętej przez Radę Ministrów w 2005 roku jest określenie podstawowych kierunków rozwoju gospodarki wodnej do roku 2020 oraz sprecyzowanie działań umożliwiających realizację konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu wodami.

W odniesieniu do tak sformułowanego celu głównego określono następujące cele kierunkowe odnoszące się do obszarów działań zawartych w Strategii:

1. zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód,
2. osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
3. podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

Dokument określa podstawowe kierunki niezbędnych do podjęcia działań, umożliwiających realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce. Osiągnięciu założonego celu służyć ma „zbudowanie sprawnie działającego systemu, który wykorzystując mechanizmy prawne oraz instrumenty ekonomiczne, będzie zapewniał utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i do wody zależnych, pozwalał na zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych, zwiększał bezpieczeństwo powodziowe kraju i chronił do przed skutkami suszy”.

Analizując zadania określone w projekcie LPR należy uznać, że ich realizacja wpisuje się w realizację celów aktualnie obowiązującej Strategii Gospodarki Wodnej.

2.5. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury 2007 – 2013.

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 - 2013 (RPO WiM) został przygotowany z zastosowaniem przede wszystkim przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, Rozporządzenia (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Krajowe ramy prawne dla opracowania i realizacji Programu stanowi ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z późn.zm.).

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013 jest *Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych.*

Cel ten osiągnąć będzie poprzez spójną i konsekwentną realizację następujących celów szczegółowych:

1. Wzrost konkurencyjności firm, produktów i usług,
2. Wyższą konkurencyjność województwa jako miejsce pracy i życia,
3. Poprawę połączeń sieciowych województwa warmińsko – mazurskiego.

Rewitalizacji poświęcona została w całości czwarta oś priorytetowa w/w Programu tj. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miasta, której celem jest Wzmocnienie miast o wysokim potencjale rozwojowym, jako atrakcyjnych centrów przedsiębiorczości, usług i zamieszkania. Działania w ramach osi skierowane są na wyeliminowanie przyczyn i skutków degradacji obszarów miejskich oraz ich ożywienie, zarówno w aspekcie gospodarczym jak i społecznym.

Zadania określone w analizowanym projekcie PRL miasta Morąg wpisują się częściowo w następujące osie priorytetowe oraz zadania RPO WiM:

1. Przedsiębiorczość
  - 1.1. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw,
  - 1.2. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu,
  - 1.3. Wspieranie wytwarzania i promocji produktów regionalnych.
2. Turystyka
  - 2.1. Wzrost potencjału turystycznego,
  - 2.2. Promocja województwa i jego oferty turystycznej.
3. Infrastruktura społeczna
  - 3.1. Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną,
  - 3.2. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności medycznej i opiekuńczej.
4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast
  - 4.1. Humanizacja blokowisk,
  - 4.2. Rewitalizacja miast.
5. Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna
  - 5.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej warunkującej rozwój regionalny,
  - 5.2. Infrastruktura transportowa służąca rozwojowi lokalnemu.
6. Środowisko przyrodnicze
  - 6.1. Poprawa i zapobieganie degradacji środowiska poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska,
  - 6.2. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami i zniszczeniami.
7. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego
  - 7.1. Tworzenie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
  - 7.2. Promocja i ułatwianie dostępu do usług teleinformatycznych.

8. Pomoc techniczna

8.1. Wsparcie procesu realizacji RPO 2007-2013 oraz programowania na lata 2014-2020,

8.2. Działania informacyjne i promocyjne.

2.6. Program Ekoenergetyczny Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2005 – 2010.

Podstawowe cele opracowania Programu ekoenergetycznego województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2005-2010 wynikają ze Strategii rozwoju województwa warmińsko – mazurskiego. Program określa zakres działań niezbędnych dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego województwa, czyli pokrycie potrzeb energetycznych wynikających z bilansu energetycznego przy uwzględnieniu możliwości wykorzystania lokalnych nośników energetycznych, a przede wszystkim przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i racjonalizacji zużycia konwencjonalnych źródeł energii. Działania te uwzględniają aspekty ekologiczne pozyskiwania energii na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i wynikają ze strategii rozwoju społeczno – gospodarczego województwa oraz są zgodne z przyjętymi w niej celami strategicznymi. Wynikają one także z obecnych i przewidywanych warunków technicznych, ekonomicznych i organizacyjnych przy uwzględnieniu istniejącej infrastruktury oraz poziomu technicznego.

W odniesieniu do infrastruktury technicznej województwa, cel strategiczny został zdefiniowany w sposób następujący: „Infrastruktura techniczna zapewniająca bardziej zrównoważony rozwój regionu oraz atrakcyjność zamieszkania”. Z tak zdefiniowanego celu strategicznego rozwoju społeczno – gospodarczego województwa dla programu ekoenergetycznego wynikają następujące założenia:

- dostosowana do potrzeb sieć nośników energii. Właściwie rozmieszczona i zmodernizowana sieć gazowa i energetyczna stanowić będzie podbudowę procesów gospodarczych na obszarach rozwojowych oraz zaspokajać potrzeby mieszkańców województwa, przyczyniając się do poprawy warunków życia.

W odniesieniu do środowiska przyrodniczego województwa, cel strategiczny został zdefiniowany w sposób następujący: „Województwo warmińsko – mazurskie krajowym liderem czystości środowiska”. Z tak zdefiniowanego celu strategicznego rozwoju społeczno – gospodarczego województwa dla programu ekoenergetycznego wynika następujący cel operacyjny: „Poprawa jakości i ochrona powietrza”.

Dbłość o czystość powietrza przejawiać się musi:

- ograniczeniem emisji zanieczyszczeń przemysłowych,
- ograniczeniem uciążliwości emisji do powietrza ze źródeł rozproszonych,
- preferowaniem ogrzewania przyjaznego środowisku,

- wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii,
- preferowaniem transportu przyjaznego środowisku.

W ramach przyjętego w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego harmonogramu działań zmierzających do realizacji przyjętych w niej celów strategicznych dla programu ekoenergetycznego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2005-2010 w zakresie infrastruktury technicznej, restrukturyzacji obszarów wiejskich, środowiska przyrodniczego zapisano następujące działania:

- realizacja systemów grzewczych przyjaznych dla środowiska,
- modernizacja i rozbudowa sieci gazowej,
- modernizacja istniejącej sieci przesyłowej najwyższych napięć,
- budowa linii przesyłowych 220 kV i 400 kV,
- wykorzystanie źródeł energii niekonwencjonalnych i odnawialnych,
- modernizacja sieci nośników energii o charakterze proekologicznym (gaz, energia elektryczna),
- zachęcanie gospodarstw do podejmowania alternatywnej działalności,
- wspomaganie wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich na rzecz pozarolniczych kierunków działalności gospodarczej i tworzenia alternatywnych źródeł dochodów dla ludności wiejskiej,
- ograniczenie uciążliwości emisji do powietrza ze źródeł rozproszonych,
- realizacja rozwiniętego systemu małej retencji.

Zadania określone w projekcie LPR wpisują się w założenia Programu Ekoenergetycznego.

2.7. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Zgodnie z zapisami art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. - Prawo wodne, Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych ma określić wykazy:

- aglomeracji, które powinny być wyposażone - w terminach ustalonych w art. 208 . w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków oraz wielkość ładunków zanieczyszczeń biodegradowalnych z tych aglomeracji koniecznych do usunięcia,
- przedsięwzięć w zakresie budowy i modernizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków komunalnych oraz terminy ich realizacji.

Głównym celem odprowadzenia i oczyszczenia ścieków w Polsce jest realizacja systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenach o skoncentrowanej zabudowie.

2.8. Polityka Leśna Państwa (Krajowy Program Zwiększania Lesistości)

Należy podkreślić, że KPZL jest opracowaniem studialnym, o charakterze strategicznym. Jest instrumentem polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni

przyrodniczej kraju i zawiera ogólne wytyczne sporządzania regionalnych planów przestrzennego zagospodarowania w dziedzinie zwiększania lesistości.

W projekcie LPR nie określono zadań powiązanych z ustaleniami Polityki Leśnej Państwa.

2.9. Wojewódzki Program Zwiększania Lesistości na lata 2001 – 2010.

Lasy w naszej strefie klimatyczno – geograficznej są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą. Stanowią one niezbędny czynnik równowagi ekologicznej, są formą użytkowania gruntów, która zapewnia produkcję biomasy o znacznej wartości rynkowej. Lasy są dobrem ogólnospołecznym, kształtującym jakość życia człowieka. Lasy spełniają funkcje ekologiczne, produkcyjne i społeczne.

Na terenie gminy Morąg podstawowym skupiskiem są lasy stanowiące naturalną formację roślinną, z głównym gatunkiem drzewostanu sosną (ok. 80 %) z domieszką buka, dębu oraz brzozy i olchy. Lasy pełnią przede wszystkim funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się korzystnym wpływem lasów na:

- kształtowanie klimatu globalnego i lokalnego,
- skład atmosfery,
- regulację obiegu wody w przyrodzie,
- przeciwdziałanie powodziom, lawinom i osuwiskom,
- ochronę gleb przed erozją i obszarów przed stepowaniem,
- zachowanie potencjału biologicznego wielu gatunków i ekosystemów,
- różnorodność krajobrazu i lepsze warunki produkcji rolniczej

Funkcje społeczne dotyczą:

- tworzenia przez lasy korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa,
- wzbogacają rynek pracy,
- wzmacniają obronność kraju,
- zapewniają rozwój kultury, nauki oraz edukacji ekologicznej społeczeństwa

Funkcje produkcyjne polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców niedrzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym owoców runa leśnego i użytków gospodarki łowieckiej, a w konsekwencji uzyskiwanie dochodów ze sprzedaży towarów i usług oraz zasilanie podatkiem budżetu państwa i budżetów samorządów lokalnych.

Zadania określone w analizowanym projekcie LPR nie odnoszą się Wojewódzkiego Programu Zwiększania Lesistości.

2.10. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Cel główny Strategii Województwa brzmi: Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Poprawa spójności wewnętrznej województwa warmińsko – mazurskiego oznacza wyrównywanie dysproporcji rozwojowych we wszystkich aspektach: ekonomicznym, przestrzennym i społecznym. Dotyczy to warunków rozwoju przedsiębiorczości i promocji, tworzenia nowoczesnej infrastruktury technicznej i warunków do zdobywania współczesnej wiedzy. Całość tych działań ukierunkowana będzie na powstawanie miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia oraz poprawę poziomu życia mieszkańców zarówno miast, jak i wsi.

Planowane działania wskazane w projekcie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Morąg nawiązują do celów określonych w Strategii:

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Województwa Warmińsko – Mazurskiego	Projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Morąg
CELE STRATEGICZNE	PLANOWANE ZADANIA
1. Wzrost konkurencyjności gospodarki: ▪ wzrost potencjału turystycznego ▪ wzrost liczby miejsc pracy ▪ wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu ▪ tworzenie społeczeństwa informacyjnego ▪ doskonalenie administracji, ▪ wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa	▪ tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości, ▪ rozwój stref bezpieczeństwa publicznego, ▪ rozwój instytucji promocji, edukacji i społeczeństwa obywatelskiego, ▪ modernizacja, budowa i rozbudowa sieci drogowej wraz z chodnikami, ▪ modernizacja i rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, ▪ wyznaczenie spacerowych tras turystycznych i rekreacyjnych, ▪ wzmocnienie atrakcyjności turystycznej miasta, ▪ zagospodarowanie brzegów jeziora
2. Wzrost aktywności społecznej ▪ dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy, ▪ różnorodna i dostępna edukacja ▪ rozwój społeczeństwa obywatelskiego ▪ wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych ▪ zapewnienie bezpieczeństwa publicznego ▪ wzrost dostępności mieszkań ▪ wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej ▪ poprawa jakości i ochrona środowiska	▪ modernizacja oświetlenia ulic i ciągów pieszych, ▪ remonty i termomodernizacja budynków mieszkalnych, ▪ budowa bezprzewodowego systemu monitoringu miejskiego, ▪ remonty i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z zagospodarowaniem terenu przy obiektach, ▪ remonty obiektów zabytkowych, ▪ rekonstrukcje obiektów zabytkowych, ▪ modernizacja i rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, ▪ modernizacja obiektów sportowych, ▪ rozwój funkcji mieszkaniowej miasta, ▪ zagospodarowanie terenów wokół jeziora Skierniewickiego,

	▪ wyznaczenie spacerowych tras turystycznych i rekreacyjnych, ▪ stworzenie stref rekreacji dziecięcej i młodzieżowej, ▪ rozwój publicznej infrastruktury rekreacyjno – sportowej, ▪ rewitalizacja zieleni miejskiej, ▪ budowa infrastruktury drogowej, ▪ przywrócenie funkcji społecznych wybranym obiektom.
3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych ▪ zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności ▪ dostosowana do potrzeb sieć nośników energii ▪ intensyfikacja współpracy międzyregionalnej ▪ monitoring środowiska	▪ modernizacja, budowa i rozbudowa sieci drogowej wraz z chodnikami, ▪ rozwój instytucji promocji, edukacji i społeczeństwa obywatelskiego.

2.11. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Morąg

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Morąg została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej nr XXIII/299/04 z dnia 26 maja 2004r.

Strategia, której horyzont czasowy sięga roku 2020 wymienia rozwój infrastruktury społecznej i technicznej jako Cel2: *Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i społecznej* do poziomu stwarzającego warunki dla zrównoważonego rozwoju gminy oraz zapewniającego podniesienie standardu usług dla mieszkańców i turystów.

Realizacja projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni i pośredni do realizacji w/w celu poprzez:

- Poprawę warunków życia mieszkańców,
- Ożywienie rozwoju sektora prywatnego
- Stworzenie bazy do rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych oraz powstania nowych z uwzględnieniem wysokich norm ekologicznych,
- Poprawę estetyki miasta,
- Poprawę ruchu drogowego oraz bezpieczeństwa pieszych.

2.12. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg

Strategia została przyjęta 28 grudnia 2005r. przez Radę Miejską w Morągu uchwałą Nr XLII/579/05. Wśród głównych celów Strategia wymienia:

- dla obszaru *Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie*, profesjonalną pomoc społeczną, wzmacniającą świadomość społeczną, wspierającą jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców,

- dla obszaru *Edukacja publiczna, świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy,*
- dla obszaru *Budownictwo lokalne, prężną gospodarkę mieszkaniową zapewniającą mieszkańcom gminy bezpieczne zamieszkiwanie.*

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Morąg wpisuje się w cele Strategii, ponieważ swoim zasięgiem ma obejmować projekty, których celem będzie poprawa sytuacji w mieście w różnych aspektach życia. Planowane zadania będą miały charakter inwestycyjny wpływający na obraz wizualny miasta od strony materialnej oraz charakter nieinwestycyjny polegający na pracach projektowych, studialnych i planistycznych.

2.13. Program Ochrony Środowiska Gminy Morąg na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 – 2011

Gminny Program Ochrony Środowiska obejmuje takie elementy jak:

- ogólną charakterystykę i ocenę zasobów i walorów środowiska przyrodniczego gminy,
- charakterystykę przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy, wpływ człowieka na środowisko,
- wskazanie głównych problemów w rozwoju gminy wynikających ze stanu i przeobrażeń środowiska,
- określenie priorytetów i listy zadań gminy w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju koniecznych do realizacji w przyszłości (w ciągu 4 i 8 lat),
- prezentację wybranych problemów na mapie.

Wskazanie celów POŚ zostało poprzedzone wskazaniem dwóch głównych problemów na terenie gminy z podziałem na zasoby i stan środowiska przyrodniczego oraz działalność człowiek i jej wpływ na jakość środowiska.

Działania określone w analizowanym projekcie LPR pozwalają przeciwdziałać negatywnym wpływom potencjalnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze.

2.14. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Morąg

Cele LPR pozostają w powiązaniu oraz zgodzie z celem strategicznym i celami generalnymi zawartymi w Studium tzn. *Poprawa poziomu życia mieszkańców miasta i gminy poprzez pełniejsze wykorzystanie istniejących potencjałów niezbędnych do rozwoju funkcji gospodarczych tj. rolnictwa, turystyki, przemysłu, drobnej wytwórczości itp. przy równoczesnym utrzymaniu w równowadze przyrodniczej środowiska naturalnego.*

Poprzez realizację celu strategicznego należy dążyć do celów generalnych:

a) cele ekologiczne i kulturowe:

- Ochrona walorów, warunków funkcjonowania i ciągłości przestrzennej systemów ekologicznych w celu zwieszenie atrakcyjności obszaru miasta i gminy do rozwoju funkcji przestrzennej,
- Ochrona jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych dla celów rozwoju społeczno – gospodarczego oraz zabezpieczenia zasobów tych wód w niezmienionym stanie dla przyszłych pokoleń,
- Powiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez stwarzanie warunków do bezpośredniego kontaktu ze środowiskiem, szczególnie na terenach o wysokich walorach przyrodniczych,
- Ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych oraz przystosowanie ich do nowych potrzeb w celu wzbogacenia oferty turystycznej obszaru miasta i gminy,
- Wzbogacenie estetyki w jednostkach osadniczych w celu tworzenia współczesnych wartości kulturowych.

b) cele społeczno – gospodarcze

- Wykorzystanie położenia gminy do rozwoju społeczno – gospodarczego,
- Tworzenie nowych miejsc pracy w celu zminimalizowania bezrobocia oraz podniesienia poziomu życia mieszkańców miasta i gminy
- Rozwój funkcji gospodarczych w oparciu o istniejące potencjały zawarte w walorach przyrodniczych i społecznych miasta i gminy.

c) cele rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej

- Zaspokojenie potrzeb ludności poprzez dostarczenie odpowiedniej ilości i jakości infrastruktury technicznej,
- Poprawa warunków technicznych systemów komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych w celu zwiększenia atrakcyjności dla inwestorów oraz polepszenia dostępności do usług mieszkańców miasta i gminy.

Założenia projektu LPR w pełni respektują zapisy Studium, ponieważ przewidują realizację zadań zgodnych z w/w celami.

2.15. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Morąga

Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta Morąga został przyjęty uchwałą nr LII/693/06 Rady Miejskiej w dniu 27 września 2006r. Ustalone zostały w nim zasady zagospodarowania i metody kształtowania ładu przestrzennego oraz spójności rozwoju miasta tj. powiązania funkcjonalno – przestrzenne, spójność jako ciągłość historyczna, spójność społeczna i ekonomiczna, które są wysoce powiązane z procesem rewitalizacji.

Założenia projektu LPR w pełni respektują zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ponieważ przewidują realizację zadań we wszystkich sferach tzn. gospodarczej, społecznej i przestrzennej, poprzez między innymi:

- rewitalizację zieleni miejskiej,
- wzmocnieniu atrakcyjności turystycznej miasta,
- zagospodarowaniu brzegów jeziora Skierniewickiego,
- wyznaczeniu spacerowych tras turystycznych i rekreacyjnych,
- stworzeniu stref rekreacji dziecięcej i młodzieżowej,
- rozwoju publicznej infrastruktury rekreacyjno – sportowej.

Podsumowując powyższe analizy odniesienia projektu LPR do dokumentów opracowywanych na poziomie międzynarodowym unijnym i krajowym oraz regionalnym i lokalnym należy podkreślić, że realizacja zamierzonych celów określonych w projekcie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Morąg jest działaniem nie tylko akceptowalnym, lecz wręcz koniecznym z pozytywnym bilansem kosztów i korzyści skutków środowiskowych.

3. Istniejący stan środowiska w odniesieniu do oceny stanu środowiska w aspekcie dotyczącym gospodarki odpadami.

Odpady i związane z nimi zagrożenia stają się w ostatnich latach coraz bardziej uciążliwym problemem w dziedzinie ochrony środowiska. Zwiększająca się masa nagromadzonych odpadów zarówno przemysłowych jak i komunalnych, a także ich nielegalne lub niewłaściwe składowanie stanowią poważne zagrożenie dla ludzi i środowiska. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzi monitoring gospodarki odpadami. Według WIOŚ w Olsztynie powiat ostródzki (na terenie, którego leży gmina Morąg) jest jednym z powiatów województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie powstaje najwięcej odpadów przemysłowych.

Podstawowe zadania gminy w zakresie prowadzenia planowej gospodarki odpadami komunalnymi obejmują:

- budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych;
- zorganizowanie selektywnej zbiórki, segregacji oraz magazynowania odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, przydatnych do odzysku oraz współdziałanie z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w zakresie gospodarowania tego typu odpadami;

- ustalanie przez radę gminy wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości.

Zgodnie z ustawą o odpadach w/w zadania gmina Morąg realizuje na podstawie Planu Gospodarki Odpadami Gminy Morąg na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011 (przyjęty uchwałą Nr XXVIII/371/04 Rady Miejskiej w Morągu w dniu 24 listopada 2004 roku), który jest częścią ogólnego Programu Ochrony Środowiska Gminy Morąg na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011 (przyjęty uchwałą Nr XXVIII/380/04 Rady Miejskiej w Morągu w dniu 24 listopada 2004 roku).

Gmina Morąg posiada własne wysypisko (we wsi Złotna) o powierzchni 7,1 ha. Jest to jedno z dwóch składowisk odpadów komunalnych w powiecie ostródzkim. Na terenie tego obiektu składowane są odpady komunalne i komunalno-podobne (inne niż niebezpieczne) z gmin Morąg, Miłakowo i częściowo Małdyty. Wyposażone jest ono w pełną infrastrukturę wymaganą przy tego rodzaju obiektach. Przewidziany czas eksploatacji wysypiska sięga 2020 r.

Usługi wywozu odpadów komunalnych na terenie gminy Morąg świadczą dwa podmioty, w tym jeden mający siedzibę na terenie gminy realizujący zasadniczą część odbioru odpadów komunalnych. Selektywna zbiórka poszczególnych rodzajów odpadów na terenie gminy została wprowadzona poprzez pojemnikową zbiórkę szkła, makulatury i tworzyw sztucznych oraz system workowy zbiórki odpadów z terenów domów jednorodzinnych. Jediną formą unieszkodliwiania odpadów prowadzoną na terenie gminy jest składowanie odpadów na gminnym składowisku odpadów.

Według ustawy o odpadach – odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych. Źródłami powstawania odpadów komunalnych w mieście Morąg są:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty użyteczności publicznej, urzędy, szkoły, placówki kulturalne,
- podmioty prowadzące działalność gospodarczą wytwórczą i usługową,
- turystyka,
- czyszczenie ulic i placów,
- porządkowanie cmentarzy,
- kosze uliczne.

Nie ma dokładnych danych przedstawiających ilość odpadów komunalnych z poszczególnych źródeł odbieranych w ciągu roku, ponieważ nie jest prowadzona dodatkowa ewidencja. Na pewno zasadniczym źródłem są gospodarstwa domowe, dalej obiekty użyteczności publicznej i podmioty gospodarcze. Łącznie z odpadami z turystyki

na terenie miasta i gminy Morąg teoretyczna ilość powstających w ciągu roku odpadów komunalnych wynosi – 6179 Mg.

W przypadku podjęcia planowanych działań określonych w Programie (tj. remonty, przebudowa, modernizacja, termomodernizacja budynków oraz budowa dróg gminnych) dojdzie czasowo do zwiększonej emisji odpadów do środowiska wymagających zagospodarowania, zwłaszcza odpadów z grupy 17 – *odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych.*

Podczas realizacji celów i kierunków działań przewidzianych w Programie, bardzo istotne znaczenie z punktu ochrony środowiska będzie miało przestrzeganie zgodnego z prawem postępowania z wytworzonymi odpadami:

- zapobieganie powstawaniu odpadów i minimalizacja ilości wytworzonych odpadów w trakcie prowadzonych inwestycji,
- selektywne zbieranie wytworzonych odpadów,
- ponowne wykorzystanie odpadów poprzez odzysk, w tym recykling (odzysk energetyczny i materiałowy).

Brak prawidłowego postępowania z odpadami może spowodować niekorzystne zmiany stanu środowiska, a co za tym idzie zdrowia człowieka. Niezagospodarowane właściwie odpady mają bowiem wysoce negatywny wpływ na wszystkie komponenty środowiska, skutkiem czego mogą spowodować znaczące szkody we wszystkich sferach środowiska.

4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody

W nawiązaniu do art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, ze zm.) na terenie miasta Morąg nie występują żadne z niżej wymienionych form ochrony przyrody: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

W południowo – zachodnim krańcu miasta Morąg zlokalizowany jest użytek ekologiczny Rozlewisko Morąskie zajmujący powierzchnię 128,7 ha. Rozlewisko Morąskie to ekosystem bagienny z licznymi gatunkami roślin wodno-błotnych oraz miejsce gniazdowania ponad 150 gatunków ptaków (aż 18 spośród gniazdujących tu gatunków znajduje się na liście „Polskiej czerwonej Księgi Zwierząt”), a także przystanek ptaków migrujących. Zlatują tu m.in. gęsi zbożowe, gęsi białoczelne i gęsi tęgawe. W poprzednich latach spływały do rozlewiska ścieki bytowe z miasta Morąga, zwiększając

eutrofizację zbiornika. Obecnie teren jest rekultywowany: wybudowano nową groblę i wykonano trasę spacerową, przy której ustawiono dwie wieże widokowe, z których wygodnie można obserwować ptaki i panoramę rozlewiska. Ustawiono także kilka tablic edukacyjnych, tworząc ścieżkę edukacyjną o długości ok. 3 km.

Dokument LPR dotyczy obszaru zurbanizowanego, o silnie przekształconym środowisku przyrodniczym i ograniczonych walorach tego środowiska. Wpływ na takie elementy (przyrody nieożywionej), jak środowisko gruntowo-wodne, powietrze, klimat itp. będzie znikomy i w przewadze pozytywny (zmniejszenie zagrożenia infiltracji zanieczyszczeń do gruntu, zmniejszenie energochłonności – tym samym ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza itd.). Ze względu na skalę ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko (głównie okresowych, generowanych przez roboty wykonawcze przedsięwzięć), ich zasięg nie obejmie położonych w otaczającym rejonie obszarów i obiektów chronionych, w tym użytku ekologiczne Rozlewiska Morąskiego.

Z punktu widzenia ochrony środowiska (także o ponadlokalnym znaczeniu) istotna jest energochłonność zagospodarowania. Obecnie większość zabudowy rozpatrywanego obszaru charakteryzuje się niezadowalającym stanem termoizolacji.

Niezadowalający stan zabudowy niekorzystnie wpływa na walory środowiska wizualnego powodując obniżenie prestiżu obszaru śródmiejskiego i jego atrakcyjności turystycznej. To samo dotyczy stanu przestrzeni publicznych, w tym ulic i placów oraz zieleni. Jakość środowiska wizualnego (krajobrazu) ma więc istotne znaczenie gospodarcze. Nie można też pominąć wpływu tego środowiska na stan psychiczny i (pośrednio) na zdrowie lokalnej społeczności. Kształtuje też postawy oraz określone zachowania tej społeczności (nie wyłączając zachowań kryminogennych).

Wykonanie projektowanych zadań programu przyniesie korzystne skutki w środowisku, poprzez poprawę stanu tego środowiska w stosunku do stanu dotychczasowego. Tylko w niektórych przypadkach użytkowanie zrealizowanych obiektów może generować pewne uciążliwości, ale raczej o charakterze sąsiedzkim (tj. o niewielkim zasięgu przestrzennym). W przypadku projektu *Modernizacja stadionu miejskiego* będą to oddziaływania permanentne, związane z użytkowaniem obiektów sportowych oraz emisjami generowanymi przez obiekt sanitarny (a także z boisk terenowych – ewentualne pylenia).

Zapisy projektu LPR w pełni respektują zalecenia dotyczące form ochrony przyrody podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Podczas opracowywania niniejszej Prognozy nie napotkano na problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu.

5. Wpływ planowanych prac remontowych na dziedzictwo kulturowe miasta Morąg

Planowane prace remontowe obiektów historycznych i zabytkowych będą miały korzystny wpływ na środowisko wizualne (np. w przypadku uzupełnienia istniejących ciągów zabudowy historycznej) pod warunkiem wysokiej jakości uformowania architektonicznego nowego obiektu i przestrzegania wymogów konserwatorskich, obowiązujących na rozpatrywanym obszarze.

Każdy program remontowo-konserwatorski jest zatwierdzany przez służby konserwatorskie, które wydają pozwolenie na rozpoczęcie prac. Dla zapewnienia ochrony układu i obiektów zabytkowych na terenie miasta Morąg wyznaczone zostały następujące rodzaje stref ochrony konserwatorskiej:

Strefa A – ścisłej ochrony konserwatorskiej, w której wszelkie działania wymagają uzgodnienia ze służbą konserwatorską,

Strefa B – ochrony zachowanych elementów zabytkowych, w której obowiązuje zachowanie istniejących elementów o wartościach kulturowych i dostosowanie nowego sposobu zagospodarowania do historycznej kompozycji,

Strefa E – ochrony ekspozycji obiektów zabytkowych, w której nie należy dopuszczać zagospodarowania – w szczególności zabudowy, mogącej zniekształcić ekspozycję zespołów zabytkowych.

Ochronę zabytków, prowadzenie rejestru obiektów zabytkowych oraz prowadzenie wszelkich robót związanych z nimi reguluje ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003r Nr 162, poz. 1568 ze zm.) i jest dla tych działań podstawowym dokumentem legislacyjnym, precyzuje działania organów ochrony dóbr kultury i prowadzenie rejestru zabytków.

Z punktu widzenia ochrony środowiska z realizacją nowych obiektów zawsze wiąże się pewne zwiększenie obciążenia środowiska polegające na pomniejszeniu powierzchni biologicznie czynnej i infiltracyjnej oraz powstaniu dodatkowego źródła emisji: zanieczyszczeń powietrza (w zależności od zastosowanych systemów ogrzewania), ścieków, odpadów bytowych. Zwiększa się również zużycie wody i energii.

6. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu.

Podczas realizacji zadań określonych w LPR należy zwrócić uwagę na przyjęcie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko. W czasie wyboru środków technicznych należy wybierać rozwiązania służące łagodzeniu wpływów inwestycji na środowisko.

Wzrastające systematycznie ceny energii oraz światowa tendencja – zapisana w Protokole z Kioto – do ograniczania emisji dwutlenku węgla i zapobiegania efektowi cieplarnianemu powodują, że na co dzień stykamy się z problemem skutecznej izolacji cieplnej. Wiele starszych budynków przechodzi termomodernizację, a budynki nowobudowane są projektowane i realizowane w technologiach zgodnie z standardami europejskich norm zużycia energii. Planowane działania określone w LPR w zakresie termomodernizacji budynków mają na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowo – gazowych do powietrza, a tym samym ograniczenie zużycia energii podczas ogrzewania pomieszczeń.

Realizacja zadań z zakresu budowy infrastruktury drogowej wpłynie na poprawę płynności ruchu poruszających się pojazdów, dlatego powinien wystąpić pozytywny efekt w postaci zmniejszenia stężenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. Z drugiej jednak strony nowo wybudowane oraz wyremontowane odcinki ulic będą generować większy ruch samochodowy, a tym samym potencjalny wzrost zanieczyszczeń powietrza. Inwestycje drogowe nie generują zapotrzebowania na wodę i nie generują innych ścieków, niż wody opadowe i roztopowe. W sezonie zimowym ścieki mogą być zanieczyszczone środkami stosowanymi do utrzymania właściwego stanu dróg tj.: piasek, sól kamienna, itd. Przy budowie i remoncie dróg ważne jest wykonanie właściwego odwodnienia i budowa kanalizacji deszczowej, które spowodują – jednak nieistotny w skali miasta – wzrost zarówno ilości ścieków deszczowych, jak i odprowadzanych z nimi ładunków zanieczyszczeń. Zanieczyszczenia te nie będą stanowiły bezpośredniego zagrożenia dla środowiska, ponieważ będą transportowane w szczelnych przewodach kanalizacyjnych, a następnie zostaną poddane procesowi oczyszczania. Oczyszczone już ścieki nie będą stanowiły zagrożenia dla stanu czystości odbiornika.

Na etapie opracowywania niniejszej Prognozy nie jest możliwe określenie szczegółowych rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie i kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko inwestycji z uwzględnieniem rozwiązań i technologii spełniających kryteria BAT, z uwagi na szeroki zakres możliwych rozwiązań, dostosowanych indywidualnie do każdej inwestycji. Wymagania BAT dla konkretnej instalacji przemysłowej określane są jako wynik procedury obejmującej rozpatrzenie i ocenę alternatywnych rozwiązań i zakończonej negocjacjami z władzami – prowadzonej indywidualnie dla każdego przypadku.

Wymagania BAT to szereg wymogów w zakresie:

- Oszczędności surowców, energii i wody,
- Minimalizacji wytwarzania odpadów,
- Właściwego prowadzenia instalacji,
- Minimalizacji użycia i zastępowania substancji szkodliwych dla środowiska mniej toksycznymi,

oraz cały szereg działań i wymagań, które powinny być ustalone indywidualnie.

Koncepcja BAT obejmuje nie tylko technologie, ale również sposób posługiwania się nią, co ściśle wiąże się z zarządzaniem i organizacją w zakładzie pracy, podczas gdy określenie i wykorzystanie najlepszej dostępnej techniki (BAT) służy osiągnięciu celów i zadań środowiskowych. Nawet najbardziej wyszukane rozwiązania techniczne nie zapewnią skutecznej ochrony środowiska, gdy nie będą właściwie używane i obsługiwane. W celu zapewnienia właściwej obsługi, dozoru i minimalizacji oddziaływania na środowisko najlepiej objąć aspekty ekologiczne związane z instalacją sterowaniem operacyjnym w ramach Systemu Zarządzania Środowiskowego. System taki, zbudowany zgodnie z normami grupy ISO14000 (lub EMAS) pozwala na uzyskanie właściwego sterowania operacyjnego, a także odpowiedniego udokumentowania właściwego sposobu prowadzenia instalacji zgodnie z ugruntowanymi, rozpoznawalnymi, normami międzynarodowymi.

W fazie realizacji, budowy i eksploatacji zaplanowanych zadań inwestycyjnych szczególny nacisk należy położyć na ograniczanie emisji odpadów poprzez ich właściwe zagospodarowanie. Jednym ze sposobów eliminacji ilości odpadów jest recykling, czyli system pełnej organizacji obiegu takich materiałów, które mogą być wielokrotnie przetwarzane, w skład s którego wchodzi następujące elementy:

- Właściwa polityka ustawodawcza państwa sprzyjająca recyklingowi,
- Rozwój technologii przetwarzania odpadów, przede wszystkim w celu wykorzystania jak największej ich części,
- Odpowiednie projektowanie dóbr (z możliwie najszerzym wykorzystaniem w nich materiałów podatnych recyklingowi, możliwie jednorodnych materiałowo, lub będących połączeniem różnych materiałów w taki sposób, aby ich późniejsze rozdzielanie na elementy zbudowane z jednorodnych materiałów było maksymalnie ułatwione),
- System oznaczania zarówno opakowań produktów, jak i elementów składowych tych produktów,
- Szerzenie oświaty proekologicznej, oraz promowanie i organizacja zachowań proekologicznych w społeczeństwie,
- Logistyka sortowania, gromadzenia i odbioru zużytych dóbr oraz ich elementów składowych,
- Przetwarzanie odpadów i pozyskiwanie z nich surowców.

Na wszystkich etapach realizacji planowanych zadań bardzo skutecznym sposobem ograniczanie ilości opadów jest ich segregacja. Gospodarstwa domowe powinny zostać zobligowane do prowadzenia zbiórki selektywnej odpadów u źródła z podziałem na zmieszane odpady komunalne oraz papier (opakowaniowy i nieopakowaniowy), szkło (opakowaniowe), plastik i metale (opakowaniowe).

Jednocześnie wytwórcy instytucjonalni zajmujący się m.in. usługami, handlem powinni zostać zobligowani do wprowadzenia odzysku frakcji opakowaniowych ze strumienia odpadów komunalnych i przekazywania odzyskanych odpadów opakowaniowych przedsiębiorcy świadczącemu usługi w zakresie wywozu odpadów. Równocześnie obowiązek odzysku frakcji opakowaniowych z odpadów gromadzonych selektywnie należy przenieść na przedsiębiorcę odbierającego odpady.

Zbiórka i transport odpadów budowlanych powinny być oparte na niżej określonych założeniach:

- na wytwórcach odpadów (firmy budowlane, rozbiórkowe, osoby prowadzące prace remontowe) spoczywać powinien obowiązek ich właściwego zagospodarowania, w tym zbierania i transportu,
- na placu budowy należy składować (gromadzić, magazynować) w oddzielnych miejscach wstępnie posegregowane odpady budowlane (pozwoli to na selektywne ich wywożenie do zakładu odzysku lub unieszkodliwienia),
- wytwórca odpadów może zlecić wykonanie określonych działań innym podmiotom, o ile posiadają one stosowne zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie gospodarowania odpadami budowlanymi.

Operacjom odzysku powinny być poddawane takie odpady budowlane jak:

- gruz betonowy, ceglany, ceramiczny i asfaltowy,
- odpady materiałów stosowanych do wytwarzania okien, drzwi i meblościanek, w tym tworzywa sztuczne,
- odpady z instalacji sanitarnych i elektrycznych, stali zbrojeniowej oraz ślusarki budowlanej,
- gleba i grunt z wykopów oraz kamienie.

Obróbka odpadów budowlanych polega na rozdrobnieniu i rozdzieleniu na frakcje, w celu uzyskania kruszywa budowlanego

Zgodnie z art. 7 Ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001r. (Dz. U. z 2001 Nr 62 poz. 628 z późn. zm.) odpady, których nie udało się poddać odzyskowi, powinny być tak unieszkodliwiane, aby składowane były wyłącznie te odpady, których unieszkodliwienie w inny sposób było niemożliwe z przyczyn technologicznych lub nieuzasadnione z przyczyn ekologicznych bądź ekonomicznych.

Art. 9 w/w Ustawy stanowi, iż odpady które nie mogą być poddane odzyskowi lub unieszkodliwiane w miejscu ich powstawania, powinny być, uwzględniając najlepszą dostępną technikę lub technologię, przekazywane do najbliższej położonych miejsc, w których mogą być poddane odzyskowi lub unieszkodliwione.

W przypadku odpadów komunalnych w chwili obecnej jedyną ekonomicznie uzasadnioną w Polsce metodą unieszkodliwiania odpadów jest ich składowanie.

Zgodnie z art. 75 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2001r. Nr 62 poz. 627 ze zm.) w trakcie przygotowywania i realizacji inwestycji należy uwzględnić oszczędne korzystanie z terenu mające na celu ochronę gleby, zieleni oraz wód powierzchniowych i gruntowych. Prace budowlane powinny dopuszczać wykorzystanie i przekształcenie elementów przyrodniczych wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją konkretnej inwestycji. Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, inwestor i wykonawca obowiązani są podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensacje przyrodnicze, czyli działania obejmujące w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywacje gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych.

Z uwagi na planowane działania związane z remontem i termomodernizacją budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia materiałów budowlanych zawierających azbest. W związku z powyższym podczas prowadzenia prac remontowych istnieje niebezpieczeństwo naruszenia struktur materiałów powodujące uwolnienie włókien azbestowych do środowiska oraz powstanie odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z art. 160 ustawy Prawo ochrony środowiska azbest należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, dlatego też powinien podlegać sukcesywnej eliminacji.

Wyroby zawierające azbest klasyfikuje się na:

- Klasę I, która obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne.

Ocena wielkości produkcji wymienionych wyrobów oraz ilości aktualnie użytkowanych jest niemożliwa do przeprowadzenia.

- klasę II, która obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000kg/m³ definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i

środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej rozpowszechnione w Polsce są płyty azbestowo – cementowe faliste oraz płyty azbestowo – cementowe „karo” stosowane jako pokrycia dachowe, oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym.

W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo – cementowe, z których należy wymienić przed wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

Demontaż elementów izolacyjnych i budowlanych zawierających azbest mogą wykonywać tylko wytwórcy odpadów, posiadający decyzje administracyjne oraz stosowne zaświadczenia kwalifikacyjne w zakresie bezpiecznego postępowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Jedyną dopuszczoną prawem metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie.

Zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” wyroby nieuszkodzone i w dobrym stanie technicznym mogą być jeszcze wykorzystywane do 2032 r. Wobec tego, istotne jest sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest, według stopnia pilności określonego na podstawie oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

W przypadku wystąpienia azbestu należy uwzględnić sposób postępowania i bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami prawa w tym zakresie, zwłaszcza rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki społecznej z dnia 02 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 71 poz. 649).

Podczas wykonywania wszelkich prac należy ograniczyć emisje hałasu poprzez stosowanie kryteriów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz.U. z 2005r. Nr 263 poz. 2202 ze zm.).

Planowana w ramach LPR Miasta Morąg realizacja zadania *Przywrócenie funkcji rekreacyjno – turystycznych jeziora Skierny* w ramach której zakłada się zagospodarowanie zdegradowanego obszaru (brzeg jeziora od ul. Przemysłowej i Żeromskiego) winna być prowadzona w sposób zapewniający ochronę roślinności wodnej i bytujących zwierząt.

Szczegółnej uwadze podczas wdrażania LPR i realizacji zadań objętych programem należy poddać użytek ekologiczny Rozlewisko Morąskie wraz ze ścieżką dydaktyczną.

Roboty ziemne oraz inne roboty związane z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, prowadzone w pobliżu drzew lub krzewów albo ich zespołów, powinny być wykonywane wyłącznie w sposób nieszkodzący drzewom lub krzewom. Usunięcie drzew lub krzewów w ramach realizacji planowanych zadań powinno zostać ograniczone wyłącznie do sytuacji gdzie jest to koniecznie uzasadnione. W innym przypadku należy uwzględnić możliwość przesadzenie drzew lub krzewów w inne miejsce.

Warunki prowadzenia robót polegających na regulacji wód, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne – na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, zwłaszcza na terenach, na których znajdują się skupienia roślinności o szczególnej wartości z punktu widzenia przyrodniczego, terenach o walorach krajobrazowych i ekologicznych, terenach masowych lęgów ptactwa, występowania skupień gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb i innych organizmów wodnych ustalane są w odrębnej względem pozwolenia na budowę decyzji właściwego wojewody.

Monitorowanie skutków realizacji projektu LPR można by realizować w ramach cyklicznie sporządzanych raportów o stanie zagospodarowania przestrzennego miasta (co jest wymagane na mocy przepisów Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). Nie ma potrzeby tworzenia dodatkowych opracowań monitorujących skutki realizacji programu.